

POSTANOWIENIE

3 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Maciej Pacuda

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 3 kwietnia 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej Prokuratora Okręgowego w Szczecinie
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 18 stycznia 2022 r., I ACz 327/21,
w sprawie z wniosku Dyrektora Zakładu Karnego w G.
z udziałem W. W.
przy udziale Prokuratora Okręgowego w Szczecinie
o uznanie za osobę stwarzającą zagrożenie na podstawie ustawy z dnia 22
listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi
stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób ,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w Szczecinie do ponownego rozpoznania**

UZASADNIENIE

W dniu 10 sierpnia 2020 r. Dyrektor Zakładu Karnego w G. złożył wnioske o
uznanie uczestnika postępowania W. W. za osobę stwarzającą zagrożenie na
podstawie ustawy z dnia 22 listopada 2013 r.
o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi
zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (jedn. tekst: Dz.U.
z 2022 r., poz.1689 – dalej: u.p.o.z.p.). Wniosek ten był uzasadniony między innymi

tym, że w dniu 27 grudnia 2020 r. przypadał koniec odbywania przez uczestnika postępowania kary pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 2 listopada 2020 r. zabezpieczył żądanie wnioskodawcy, a następnie postanowieniem z dnia 22 października 2021 r. w sprawie o sygnaturze akt INs 16/20, uchylił postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 2 listopada 2020 r. w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia i umorzył postępowanie w przedmiocie wniosku.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że z uwagi na zasadniczą zmianę okoliczności faktycznych spowodowanych tym, że uczestnik postępowania W. W. w dniu 21 sierpnia 2021 r. został zatrzymany przez Policję, a następnie w dniu 23 sierpnia 2021 r. został przyjęty do Aresztu Śledczego w B. w celu odbycia kary pozbawienia wolności orzeczonej w innej sprawie na mocy wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ w Gdańsku z dnia 20 lutego 2020 r., sygn. akt II K 1323/14. Przewidywany termin zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności w innej sprawie upływa 20 sierpnia 2025 r. Z tego względu wydanie postanowienia o uznaniu uczestnika postępowania za osobę stwarzającą zagrożenie i zastosowanie ewentualnie środków przewidzianych ustawą z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, stało się zbędne. Okoliczność ta uzasadniała - w ocenie Sądu Okręgowego w Szczecinie - umorzenie postępowania na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 355 k.p.c.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że brak było podstaw prawnych do wydania postanowienia merytorycznego w przedmiocie oddalenia wniosku, bowiem nie jest ono przewidziane w katalogu dopuszczalnych w tego typu sprawach orzeczeń, określonych w art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p. Potrzeba orzekania merytorycznego zachodzi natomiast w stosunku do skazanych, którzy w niedalekiej przyszłości mają opuścić zakład karny. Sąd Okręgowy podkreślił, że celem wprowadzenia do porządku prawnego ww. ustawy było zabezpieczenie społeczeństwa przez umieszczenie osoby w ośrodku albo poddanie jej w warunkach wolnościowych nadzorowi

prewencyjnemu policji i ewentualnie nałożeniu obowiązku leczenia w warunkach wolnościowych.

Sąd Okręgowy zauważył, że ustawa nie wskazuje terminu, w jakim odpowiedni wniosek powinien być złożony, jednak uznał, że wniosek ten powinien być składany pod koniec odbywania kary pozbawienia wolności, co też w niniejszej sprawie zostało spełnione. Zdaniem Sądu Okręgowego, zmiana okoliczności faktycznych w postaci zatrzymania i osadzenia uczestnika postępowania w celu odbycia innej kary pozbawienia wolności, której koniec upływa z dniem 20 sierpnia 2025 r., skutkuje brakiem potrzeby orzekania merytorycznie w niniejszej sprawie, gdyż społeczeństwo jest zabezpieczone przed uczestnikiem postępowania do dnia 20 sierpnia 2025 r.

Ponadto Sąd Okręgowy wyjaśnił, że ewentualnie wydanie orzeczenia pozytywnego w stosunku do uczestnika byłoby niecelowe, gdyż nie podlegałoby ono wykonaniu, niezależnie od tego jaki środek zostałby orzeczony, tj. czy umieszczenie uczestnika w Ośrodku, czy poddanie go nadzorowi prewencyjnemu z obowiązkiem poddania się leczeniu w warunkach wolnościowych. Orzeczenie merytoryczne pozytywne wydane na podstawie ww. ustawy podlega wykonaniu dopiero po odbyciu kary pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy sprzeciwił się interpretacji ww. ustawy, że orzeczenie może „począkać” w okolicznościach niniejszej sprawy na wykonanie do czasu aż uczestnik postępowania opuści zakład karny. W ocenie Sądu, taka interpretacja ustawy jest błędna i wypacza jej cel.

Sąd Okręgowy zwrócił zatem uwagę, że w analizowanym przypadku niezależnie od treści ewentualnego rozstrzygnięcia pozytywnego możliwa byłaby jego realizacja dopiero po zakończeniu odbywania przez uczestnika postępowania kary pozbawienia wolności, tj. po dniu 20 sierpnia 2025 r., lub najwcześniej po odbyciu przez niego 2/3 kary pozbawienia wolności, gdyby uczestnik został w przyszłości warunkowo przedterminowo zwolniony (art. 78 § 2 k.k. - uczestnik odbywa bowiem karę pozbawienia wolności w warunkach określonych w art. 64 § 1 k.k.). Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że do tego czasu mogą się zmienić

okoliczności sprawy, w tym te dotyczące osoby samego uczestnika w kontekście zasadności stosowania ewentualnych środków przewidzianych ustawą.

Sąd Okręgowy podkreślił jednak, że ze względu na odbywanie kary pozbawienia wolności przez uczestnika postępowania do dnia 20 sierpnia 2025 r. nie mógł wydać orzeczenia negatywnego przewidzianego przez ustawę w art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p. i uznać, że osoba, której dotyczy wniosek, nie jest osobą stwarzającą zagrożenie, gdyż uczestnik postępowania spełnia wszystkie przesłanki określone w art. 1 u.p.o.z.p. Sąd Okręgowy zauważył bowiem, że uczestnik odbywał prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności wykonywaną w systemie terapeutycznym, natomiast z opinii biegłych wynika, że w trakcie postępowania wykonawczego występowały u niego zaburzenia psychiczne w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych oraz że stwierdzone u niego zaburzenia psychiczne mają taki charakter lub takie nasilenie, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat. Sąd Okręgowy podkreślił, że tylko niespełnienie jednej z przesłanek określonych w punktach 1), 2), 3) art. 1 ustawy uzasadniałby na podstawie art. 15 ustęp 1 u.p.o.z.p. wydanie postanowienia o uznaniu, że osoba, której dotyczy wniosek, nie jest osobą stwarzającą zagrożenie. Taka sytuacja w niniejszej sprawie jednak nie wystąpiła.

Zażalenie na orzeczenie w przedmiocie umorzenia postępowania wniosł Prokurator Okręgowy w Szczecinie, zarzucając naruszenie prawa procesowego, tj. art. 355 k.p.c. oraz prawa materialnego, tj. art. 3 i art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p. Na tej podstawie wniosł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Szczecinie.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 18 stycznia 2022 r. oddalił zażalenie Prokuratora Okręgowego w Szczecinie. Podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy i uznał je za własne. Przychylił się także do oceny prawnej dokonanej przez Sąd Okręgowy w Szczecinie.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że postępowanie w niniejszej sprawie zostało wszczęte na wniosek Dyrektora Zakładu Karnego, złożony w trybie art. 9 u.p.o.z.p. Zgodnie natomiast z art. 10 ust. 1 u.p.o.z.p. po otrzymaniu wniosku sąd niezwłocznie podejmuje czynności zmierzające do ustalenia, czy osoba, której dotyczy wniosek, jest osobą stwarzającą zagrożenie. W ust. 2 ww. przepisu zastrzeżono, że zakończenie odbywania kary pozbawienia wolności po złożeniu wniosku nie stanowi przeszkody do wydania orzeczenia w przedmiocie określonym w ust. 1.

Stosownie zaś do art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p., po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje postanowienie o uznaniu osoby za stwarzającą zagrożenie i zastosowaniu wobec niej nadzoru prewencyjnego albo o umieszczeniu jej w Ośrodku albo postanowienie o uznaniu, że osoba, której dotyczy wniosek, nie jest osobą stwarzającą zagrożenie. Sąd orzeka na rozprawie w składzie trzech sędziów zawodowych. Udział prokuratora i pełnomocnika jest obowiązkowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r., regulujące strukturę oraz sekwencję i terminowość czynności procesowych, dają podstawę do przyjęcia, iż celem tego szczególnego postępowania jest jego prawomocne zakończenie przed upływem terminu odbywania przez osobę, której dotyczy wniosek kary pozbawienia wolności, tak aby osoba ta, w przypadku uznania jej za osobę stwarzającą zagrożenie, została objęta nadzorem prewencyjnym albo umieszczona w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym bezpośrednio po zakończeniu odbywania kary pozbawienia wolności (art. 19 ust. 3 u.p.o.z.p.). Ponadto, ustawodawca uregulował sytuację, w której osoba stwarzająca zagrożenie, wobec której prawomocnie orzeczono o umieszczeniu w Ośrodku, nie przebywa już w zakładzie karnym (art. 19 ust. 1 i 2, art. 20; por. też art. 13 ust. 3, art. 15 ust. 2 u.p.o.z.p.). Sąd Apelacyjny podkreślił, że z uwagi na szczególny charakter tej ustawy jej postanowienia nie mogą być wykładane w sposób rozszerzający (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. akt K 6/14). Oznacza to między innymi możliwość stosowania przewidzianych w niej środków wobec osób, które odbyły już orzeczoną wobec nich karę, wyłącznie w takich przypadkach, w których

osiągnięcie celu wynikającego z przepisów tej ustawy nie jest możliwe w inny sposób.

Okoliczność, że w toku postępowania doszło do istotnej zmiany okoliczności faktycznych spowodowanej tym, że uczestnik postępowania W. W. w dniu 21 sierpnia 2021 r. został zatrzymany, a następnie przyjęty do Aresztu Śledczego w B. w celu odbycia kary pozbawienia wolności orzeczonej w innej sprawie uzasadniała umorzenie postępowania na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 355 k.p.c. z uwagi na niecelowość wydania rozstrzygnięcia merytorycznego.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie podkreślił, że możliwość zastosowania środków prewencyjnych przewidzianych w ustawie ma charakter wyjątkowy i podyktowana jest przede wszystkim koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwu. Z uzasadnienia projektu ustawy wprost wynika, że wprowadzając ustawą z dnia 23 listopada 2013 r. możliwość zastosowania wobec ściśle określonej grupy osób, po zakończeniu odbywania przez nie kary pozbawienia wolności, środków prewencyjnych w wyniku których dochodzi do dalszego pozbawienia wolności (umieszczenie w Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dys socjalnym) lub ograniczenia wolności (nadzór prewencyjny), ustawodawca kierował się przede wszystkim potrzebą ochrony społeczeństwa oraz życia i zdrowia a także wolności ich potencjalnych ofiar przed takimi osobami, po opuszczeniu przez nich zakładu karnego. Służyć ma temu również indywidualizowana terapia osoby umieszczonej w Ośrodku lub obowiązek poddania się odpowiedniemu postępowaniu terapeutycznemu osoby objętej nadzorem prewencyjnym w warunkach wolnościowych.

Sąd Apelacyjny zaaprobował stanowisko Sądu Okręgowego, że skoro uczestnik postępowania został ponownie trwale odizolowany od społeczeństwa przez wdrożenie w stosunku do niego kary pozbawienia wolności, niecelowe było zastosowanie wobec niego jakiegokolwiek dodatkowego przewidzianego w ustawie z 2013 r. środka prewencyjnego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zasadniczy cel ustawy, w postaci konieczności zapewnienia ochrony społeczeństwu przed

osobami stwarzającymi zagrożenie w rozumieniu tej ustawy jest obecnie osiągnięty bez potrzeby stosowania wobec W. W. przewidzianych w tej ustawie środków.

Sąd Apelacyjny podzielił także stanowisko Sądu pierwszej instancji, że ewentualne wydanie orzeczenia o zastosowaniu jednego ze środków, o których mowa w art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p., nie podlegałoby wykonaniu przez najbliższe kilka lat. Z punktu widzenia stanu rzeczy istniejącego w dacie orzekania, orzeczenie takie miałoby zatem zasadniczo walor formalny, a nie taka jest istota sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Brak jest podstaw do takiej interpretacji przepisów ww. ustawy, że wydane na jej podstawie orzeczenie może „począkać” na wykonanie do czasu, aż uczestnik postępowania opuści zakład kamy po odbyciu kary pozbawienia wolności, której termin zakończenia przypada za kilka lat.

Sąd Apelacyjny uzupełniając wywód Sądu Okręgowego w tym zakresie zwrócił uwagę, że postępowanie prowadzone na podstawie przedmiotowej ustawy nie ma na celu samego tylko stwierdzenia, że konkretna osoba spełnia przesłanki decydujące o zakwalifikowaniu jej do grupy, wobec której mogą mieć zastosowanie przewidziane tą ustawą środki, ale też określenie rodzaju środka, jaki ma być stosowany. Oznacza to, że niezależnie od sposobu zredagowania wniosku wszczynającego postępowanie, sąd rozpoznający sprawę wszczętą przez jego złożenie, ma nie tylko wypowiedzieć się o tym, że osoba, której wniosek dotyczy stwarza zagrożenie w rozumieniu ustawy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami, ale i określić środki, jakie wobec tej osoby powinny być zastosowane.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, podstawę do zastosowania zarówno izolacji prewencyjnej w Ośrodku, jak i nadzoru prewencyjnego, nie stanowi jedynie fakt odbywania prawomocnie orzeczonej kary pozbawienia wolności lub kary 25 lat pozbawienia wolności, wykonywanej w systemie terapeutycznym oraz występowanie u niego w trakcie postępowania wykonawczego zaburzeń psychicznych w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzeń osobowości lub zaburzeń preferencji seksualnych. Nie każdy opuszczający zakład kamy ze zdiagnozowanym zaburzeniem osobowości niebezpiecznym dla społeczeństwa (np. zaburzeniem preferencji seksualnych) będzie objęty ustawą. Sąd rozpatrując

wniosek dyrektora zakładu karnego obowiązany jest dokonać oceny, czy w przypadku takiej osoby rzeczywiście konieczne jest zastosowanie nadzoru prewencyjnego albo umieszczenie jej w Ośrodku po opuszczeniu przez nią zakładu karnego. Podstawową przesłanką zastosowania środka prewencyjnego, czy to w postaci nadzoru prewencyjnego czy też w postaci umieszczenia w Ośrodku, musi być uprzednie stwierdzenie przez sąd cywilny odpowiednio wysokiego lub bardzo wysokiego prawdopodobieństwa popełnienia przez stwarzającego zagrożenie popełnienia po raz kolejny czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 u.p.o.z.p. W art. 14 ust. 1 u.p.o.z.p. przewidziano przy tym, że dokonując oceny, czy zachodzi wysokie lub bardzo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego przez osobę, której dotyczy wniosek, sąd bierze pod uwagę uzyskane opinie biegłych, a także wyniki dotychczasowej terapii i możliwość efektywnego poddania się przez tę osobę terapii na wolności (art. 14 ust. 1 u.p.o.z.p.).

Sąd Apelacyjny zwrócił także uwagę, że na zmienność stanu psychicznego człowieka i konieczność dokonywania regularnej oceny tego stanu wskazuje brzmienie art. 46 ust. 1 u.p.o.z.p. W przepisie tym przewidziano, że w przypadku umieszczenia danej osoby w ośrodku sąd, nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy na podstawie opinii lekarzy psychiatrów oraz wyników postępowania terapeutycznego, ustala czy niezbędny jest dalszy pobyt w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie (art. 46 ust. 1 u.p.o.z.p.).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z uwagi na to, że stała weryfikacja przez sąd z urzędu, po prawomocnym orzeczeniu, potrzeby dalszego pobytu w Ośrodku osoby stwarzającej zagrożenie, odbywa się nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy, dodatkowo wzmacnia pogląd, że również oceny czy dana osoba stwarza zagrożenie

w rozumieniu ustawy i rozważenie konieczności ewentualnego zastosowania środków prewencyjnych, zwłaszcza o charakterze izolacyjnym, dokonywać należy na moment jak najbardziej zbliżony opuszczeniu przez nią zakładu karnego i zastosowaniu danego środka.

Sąd Apelacyjny uznał, że nie można wykluczyć, iż pozostały uczestnikowi do odbycia okres kary pozbawienia wolności może rokować poprawę, z uwagi na samą zmienność stanu psychicznego człowieka lub z uwagi na ewentualne podjęcie przez uczestnika terapii. Zauważył jednak, że dotychczas uczestnik uchylał się od podjęcia terapii.

Sąd drugiej instancji przyjął, że wobec ponownego osadzenia uczestnika postępowania w zakładzie karnym z przewidywanym terminem zakończenia odbywania kary pozbawienia wolności na dzień 20 sierpnia 2025 r. nie istnieje obecnie potrzeba zastosowania wobec uczestnika dodatkowych środków prewencyjnych, których celem miałyby być ochrona społeczeństwa ze strony uczestnika. Tymczasem taki właśnie jest cel wprowadzenia do porządku prawnego możliwości obejmowania osób stanowiących zagrożenie nadzorem prewencyjnym lub izolacją w specjalnie utworzonym ośrodku. Cel ten jest aktualnie realizowany przy zastosowaniu innego środka - kary pozbawienia wolności.

W konkluzji Sąd Apelacyjny wskazał, że umorzenie postępowania w niniejszej sprawie jest orzeczeniem formalnym, a nie merytorycznym, a zatem nie zawiera jakiegokolwiek merytorycznej oceny wniosku, który postępowanie to zainicjował. Możliwe zatem będzie ponowne orzekanie w tej sprawie.

Z tych względów Sąd Apelacyjny w Szczecinie oddalił zażalenie Prokuratora Okręgowego w Szczecinie na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. i z art. 13 § 2 k.p.c.

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 stycznia 2022 r. wniósł Prokurator Okręgowy w Szczecinie zarzucając naruszenie zarówno prawa merytorycznego, tj. art. 3 i art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p., jak i prawa procesowego, tj. art. 355 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 18 stycznia 2022 r. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna Prokuratora Okręgowego w Szczecinie zasługuje na uwzględnienie. Skarżący trafnie zarzucił w niej naruszenie art. 3 oraz art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p. przez przyjęcie, że orzekanie merytoryczne względem uczestnika postępowania i uznanie go za osobę stwarzającą zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób oraz zastosowanie środka w niej przewidzianego jest zbędne z powodu osadzenia go w zakładzie karnym celem odbycia kary pozbawienia wolności w innej sprawie. Zasadnie także skarżący upatruje naruszenia ww. przepisów ustawy w ten sposób, że wobec zaistnienia formalnych przesłanek określonych w art. 1 u.p.o.z.p. uprawniających do uznania uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie, sąd zobligowany był do zastosowania odpowiedniego środka przewidzianego ustawą w postaci nadzoru prewencyjnego albo umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie umarzając postępowanie z powodu zbędności orzekania w sprawie na skutek osadzenia uczestnika w zakładzie karnym celem odbycia kary pozbawienia wolności w innej sprawie jednocześnie uznał, że uczestnik spełnia wszystkie przesłanki pozytywne określone w art. 1 u.p.o.z.p., przy jednoczesnym braku spełnienia przesłanek negatywnych wskazanych w art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p. Sąd Apelacyjny podzielił w tym zakresie ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Okręgowego w Szczecinie przyjmując, że uczestnik odbywał prawomocnie orzeczoną karę pozbawienia wolności wykonywaną w systemie terapeutycznym, a z opinii biegłych wynika, że w trakcie postępowania wykonawczego występowały u niego zaburzenia psychiczne w postaci upośledzenia umysłowego, zaburzenia osobowości lub zaburzenia preferencji seksualnych oraz że stwierdzone u niego zaburzenia psychiczne mają taki charakter lub takie nasilenie, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy, lub groźbą jej użycia, przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat.

Ponadto Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wskazał wprost, że niespełnienie jednej z przesłanek określonych w art. 1 pkt 1), 2), 3) u.p.o.z.p. uzasadniałoby wydanie postanowienia o uznaniu, że osoba, której wniosek dotyczy nie jest osobą stwarzającą zagrożenie na podstawie art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p., jednak taka sytuacja w niniejszej sprawie nie wystąpiła.

Skoro zatem Sąd drugiej instancji po szczegółowej analizie sprawy doszedł do przekonania, że uczestnik spełnienia wszystkie przesłanki pozytywne art. 1 u.p.o.z.p., przy jednoczesnym braku przesłanek negatywnych określonych w art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p., to konsekwencją dokonania takiej oceny prawnej jest obowiązek sądu wydania orzeczenia merytorycznego co do uznania uczestnika za osobę stwarzającą zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób oraz orzeczenia środka przewidzianego w art. 3 u.p.o.z.p., tj. nadzoru prewencyjnego albo umieszczenia w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym.

Okoliczność, że uczestnik został osadzony w zakładzie karnym do innej sprawy karnej nie wpływa na obowiązek sądu wydania orzeczenia w przedmiocie uznania go za osobę stwarzającą zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych, ale może mieć znaczenie dla wyboru rodzaju środka orzeczonego na podstawie art. 3 u.p.o.z.p.

W przypadku bowiem wydania orzeczenia o umieszczeniu uczestnika w Krajowym Ośrodku Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym środek ten w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w innej sprawie nie byłby faktycznie w tym Ośrodku wykonywany. Jednak w przypadku środka jakim jest nadzór prewencyjny, możliwe jest podjęcie działań terapeutycznych orzeczonych przez sąd w sprawie o uznanie osoby za stwarzającą zagrożenie zarówno w ramach zakładu karnego, jak i w przypadku braku takiego orzeczenia, na podstawie decyzji komisji penitencjarnej w ramach jej zadań określonych w art. 76 k.k.w. To pozwala także na weryfikację postępów terapeutycznych i umożliwia podejmowanie dalszych decyzji co do stosowania środka w postaci nadzoru prewencyjnego, w tym jego kontynuowania po opuszczeniu przez uczestnika zakładu karnego, po zakończeniu odbycia kolejnej kary pozbawienia wolności.

W przypadku orzeczenia o zastosowaniu nadzoru prewencyjnego i powiązania go z obowiązkiem poddania się procesowi terapeutycznemu (art. 16 ust. u.p.o.z.p.) zaistniałaby konieczność realizacji terapii w ramach zakładu karnego, bez konieczności wykonywania dodatkowych procedur przez komisję penitencjarną, co w konsekwencji realizowałoby cel ustawy, jakim jest readaptacja sprawcy do poprawnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Skarżący zatem zasadnie zarzucił błędną wykładnię art. 3 oraz art. 15 ust. 1 u.p.o.z.p. również przez przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, że wydanie ewentualnego orzeczenia pozytywnego nie podlegałoby wykonaniu niezależnie od rodzaju zastosowanego środka.

Taka interpretacja zarzucanych przepisów jest zgodna z celem ww. ustawy, jakim jest zabezpieczenie społeczeństwa przed osobami stwarzającymi tak istotne zagrożenie. Słusznie Sąd Apelacyjny dostrzegł, że celem wprowadzenia do porządku prawnego ww. ustawy było zabezpieczenie społeczeństwa przez umieszczenie osoby w Ośrodku albo poddanie jej w warunkach wolnościowych nadzorowi prewencyjnemu i ewentualnie nałożenie obowiązku leczenia w warunkach wolnościowych. Jednak celem ustawy nie jest wyłącznie izolacja osób dotkniętych schorzeniami dla zapewnienia społeczeństwu poczucia bezpieczeństwa.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 19 grudnia 2019 r., II CSK 378/19 (nie publ.) wyjaśnił bowiem, że podstawowym i dominującym celem ustawy było i jest poddanie osób podlegających jej przepisom terapii umożliwiającej readaptację społeczną.

Należy zatem zgodzić się ze skarżącym, że Sąd drugiej instancji wydając zaskarżone orzeczenie, zbyt dużą wagę przywiązał do samej aktualnej izolacji uczestnika, pomijając konieczność poddania go leczeniu w celu readaptacji społecznej.

Uzupełniając ten wywód należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2017 r., I CSK 821/14 (nie publ.), że postępowanie prowadzone na podstawie ustawy z 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia

lub wolności seksualnej innych osób nie ma na celu samego tylko stwierdzenia, że konkretna osoba spełnia przesłanki decydujące o zakwalifikowaniu jej do grupy, wobec której mają zastosowanie przewidziane tą ustawą środki terapeutyczne, ale także określenie rodzaju środka, jaki ma być stosowany. Oznacza to, że niezależnie od sposobu zredagowania wniosku wszczynającego postępowanie, sąd rozpoznający sprawę wszczętą przez jego złożenie ma nie tylko wypowiedzieć się o tym, że osoba, której wniosek dotyczy stwarza zagrożenie, ale i określić środki, jakie wobec tej osoby powinny być zastosowane. Nie można uznać, aby ten obowiązek w niniejszej sprawie został spełniony.

Z tych wszystkich względów nie można podzielić oceny Sądu drugiej instancji o zbędności wydania orzeczenia merytorycznego wobec uczestnika W.W.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 2 ust. 3 u.p.o.z.p., orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]